

Samenvatting van het proefschrift getiteld:

‘Het creatief gebruik van genrekenmerken; patronen van taalgebruik en taalverandering in het Boedoe, een Bantoetaal van Congo (Kinshasa)’

Hoofdstuk 1 – Het creatief gebruik van genrekenmerken; inleiding

Dit onderzoek naar het creatief gebruik van genrekenmerken gaat m.n. over het Boedoe, een Bantoetaal in Congo (Kinshasa). Onconventioneel gebruik van genrekenmerken wordt vaak gezien als gevolg van invloeden van buitenaf. Vooral bij taalcontact waarin bepaalde modellen van geschreven of gedrukte genres een prominente rol spelen, wordt de verandering van de eigen taal vaak verklaard als invloed van die modellen. In mijn onderzoek probeer ik in de eerste plaats het conventionele taalgebruik in kaart te brengen. Creatief taalgebruik in het Budu, een Bantoetaal in Congo (Kinshasa), probeer ik vervolgens te verklaren als afwijking van bestaande conventies. Ik onderzoek of creatief taalgebruik in het Boedoe in het verlengde van het conventionele taalgebruik kan worden geanalyseerd. Daarbij kijk ik m.n. of, met behulp van de notie prototype, creatief taalgebruik in het onderzoeksbestand kan worden verklaard.

Een benadering van taalvariatie waarin conventioneel taalgebruik, in al haar complexiteit, kan worden bestudeerd, is het theoretisch kader van Biber (Biber 1988; 1995). Biber gaat uit van rekbaar genrecategorieën die bepaald worden door de situaties waarin een tekstsoort doorgaans gebruikt wordt. Toch leidt hij uit het clusteren van bepaalde vormen ook een prototypisch taalgebruik af, waar formele kenmerken met bepaalde tekstsoorten zijn verbonden. Volwassen sprekers lijken die prototypen te hanteren als cognitieve herkenningspunten bij het interpreteren van taalgebruik.

Een probleem bij het gebruik van Biber's theoretisch kader is, dat genrekenmerken slechts door hun samenhang met elkaar worden geactiveerd, terwijl het in creatief taalgebruik vaak zo lijkt, dat slechts enkele losse genrekenmerken een rol spelen. Nu is het in de psychologie bekend, dat prototypes kunnen worden geactiveerd door een gedeeltelijke weergave van het kader waar ze voor staan. In de taalkunde heeft Östman (2005) laten zien dat het weglaten van delen van lexicale collocaties soms een dergelijke functie heeft: het activeert een verborgen strekking van de tekst. In propaganda kan de strekking van een tekst op die manier ‘impliciet’ worden ‘verankerd’ in een tekst. Dat gebeurt niet toevallig in propaganda. Propaganda is in het Engels namelijk sociaal ongewenst.

Hoewel Östman (2005) het over Engels lexicale collocaties heeft, denk ik dat creatief gebruik van genrekenmerken in het Boedoe net zo werkt. Ook in het Boedoe kan de strekking van een bepaalde tekst sociaal niet wenselijk zijn. Een creatief gebruik van genrekenmerken zou dan onder meer kunnen betekenen dat het gebruik van losse vormen een heel kader activeert, waardoor de strekking van een tekst verandert. Biber beweert dat creatief taalgebruik een belangrijke voedingsbodem voor taalverandering vormt (1994:27).¹ Als er in het Boedoe al sprake van ‘los’ gebruik van kenmerken van taalvariatie zou zijn, blijft natuurlijk de vraag waarom dat zo is en of er een bepaalde strekking moet worden verhuld, en zo ja waarom dan. Het lijkt me zinvol bij de beantwoording van deze vragen de veronderstelling dat het gaat om het activeren van prototypes in gedachte te houden. Waarschijnlijk wordt er net als bij andere prototypes gestreefd naar opvallende kenmerken die verwantschap met bestaande prototypen activeren. Om uit te vinden of het toepassen van het prototype concept inderdaad verheldering biedt op het creatief gebruik van genrekenmerken, moet eerst uitgebreid worden vastgesteld welk conventioneel taalgebruik bestaat in het Boedoe, om pas in het laatste hoofdstuk terug te komen op de onderzoeksvraag.

Hoofdstuk 2 De gemeenschap van de Boedoesprekers

Veranderingen in de gemeenschap hebben zijn weerslag in het taalgebruik. Crofts beweert dat taaluitingen soms in een enigszins gewijzigde vorm worden herhaald door een bepaalde groep. Een Hilversumse ‘r’ bijvoorbeeld kan door een groep worden gebruikt om zichzelf te onderscheiden van de rest van de taalgemeenschap. Als dat taalgebruik vervolgens door de hele taalgemeenschap wordt overgenomen, heeft zich een taalverandering voltrokken (uitgebreid beschreven in hoofdstuk 7 van zijn 2001 handboek over taalverandering).

De politieke organisatie van de Boedoe sprekers betrof tot voor kort verwantschapslijnen die autonoom opereerden. Slechts voor militaire actie werden coalities in het leven geroepen. Daardoor zijn de Boedoe nooit geïntegreerd in de overheersende Mangbetoe vorstendommen of in de prinselijke overwinningen van de Zande. Economisch bleven ze door hun zoutproductie en palmolieplantages onafhankelijk van buurvolken, zelfs van de Pygmeeën met wie veel andere volken partnerschappen ontwikkelden. Door deze betrekkelijke onafhankelijkheid ontwikkelden zich in de taal sterke conventies voor het vormgeven van communicatieve strekking in tekstverband.

---

¹Virtanen en Halmari bespreken de ontwikkeling van eufemismes en overtuigende teksten, (2005:231), waarbij ze stellen dat sociaal minder wenselijke communicatiedoelen meestal worden verhuld met creatieve taal.

Niet conventioneel taalgebruik wordt alleen herhaald als het in een bepaald verband voor bepaalde sprekers een extra betekenis krijgt. Als taalgebruikssituaties ongewijzigd blijven binnen een gesloten netwerk, is het ook niet erg waarschijnlijk dat er snel taalveranderingen plaatsvinden. Afwijkende betekenissen zijn in zulke situaties niet relevant.

Vanaf 1885 begon er voor de Boedoe sprekers echter een tijd van hevige bedreigingen door invasies van slavendrijvers uit Zanzibar. Vanaf het begin van de 20^e eeuw exploiteert de koloniale overheid het zeer vruchtbare Wamba district om er rubber, katoen en koffie vandaan te halen. In de jaren twintig werden er gezondheidsklinieken van het Rode Kruis opgericht en missieposten met scholen. Een vertakte maatschappij met specialisten in ziekenhuizen en op scholen was het gevolg. In de jaren veertig vertegenwoordigden zowel kerkelijke netwerken als het wegennet dat werd aangelegd om de gewassen af te voeren een verhevigde vorm van taalcontact. De invloed van buitenaf werd duidelijk door de taalgebruik in nieuwe instituten. Tegen de jaren negentig waren de taalgebruikssituaties voor Boedoesprekers zo drastisch veranderd, dat zich langzaam nieuwe conventies begonnen te ontwikkelen voor het eigen taalgebruik. Gewijzigde taaluitingen en hun afwijkende betekenissen werden opeens relevant voor hele groepen Boedoesprekers.

De taalverandering die Crofts' (2000) 'propagation' noemt voltrekt zich alleen als een hele taalgemeenschap een afwijkende vorm met corresponderende afwijkende betekenis als normaal is gaan gebruiken. Zowel Vansina (1990) als Aunger (1996) maken melding van de opmerkelijke openheid voor verandering van de Boedoesprekers.² In dit onderzoek probeer ik te zien welke interne factoren deze openheid zouden kunnen verklaren, althans in zoverre de ingevoerde veranderingen in het taalgebruik kunnen worden herleid tot bestaande dimensies van taalvariatie.

Hoofdstuk 3 – Taalvormen in het Boedoe; een linguïstische schets

Twee speciale kenmerken typeren het Boedoe als een zg. Border of Forest Bantoe (D) taal (Grégoire 2003:343). Vocaalharmonie in het hele fonologische woord en bestaan van een stijgende toon kenmerken het klanksysteem. In de woordbouw bestaan meer lexicale dan syntactische uitdrukkingen van tijd, aspect en modus.

De herkenning van losse woorddelen wordt makkelijker gemaakt doordat de klinkerkwaliteit stelselmatig door de woordwortel wordt bepaald. Als de kwaliteit van de wortel door een zg. Advanced Tongue Root wordt bepaald, worden de affixen ook door deze kwaliteit bepaald. Uitzonderingen zijn een aantal morfemen die zich niet aanpassen. Door zulke uitzonderingen in de klinkerkwaliteit worden bepaalde grenzen tussen woorddelen duidelijk. Ook het lexicaal uitdrukken van tijd, modus en aspect vergemakkelijken het herkennen van de werkwoordsvormen, waarin veel grammaticale verschillen verder alleen door toon worden onderscheiden.

De woordenschat bevat allerlei leenwoorden uit het Mangbetoe, het Swahili en het Frans. De vorm van deze leenwoorden geeft aan dat het Boedoe een duidelijke CVCV structuur aanhoudt. In deze structuur zijn sommige medeklinkers geprenasaliseerd of labio-velair van aard.

Het Boedoe is een duidelijke border Bantoe taal in de zin dat het is omgeven door andere taalfamilies, waarvan het soms lexicale en zelfs fonologische kenmerken heeft overgenomen zonder de nominale classificatie die zo kenmerkend is voor het Bantoe te verliezen.

Hoofdstuk 4 – De relatie tussen genre en taalvorm

Honderd terugkerende taalvormen werden geselecteerd om het corpus met 417 teksten mee te coderen. De 16 genres van het corpus werden als hoofdgenres gelabeld en nog eens 14 ingebedde genres met tekstdialogen werden als aparte genrecategorieën gelabeld.

Alle vormen die van een code werden voorzien zijn opgesomd in een lijst die wordt besproken in hoofdstuk 4, waar ook wordt aangegeven welke vormen uiteindelijk niet meededen in het tellen van de frequentie waarmee alle vormen voorkomen in de genres. Onderscheid tussen vormen werd gemaakt op basis van vormverschillen, met als uitzondering homofonen die door hun positie in de zin als verschillend kunnen worden aangemerkt.

Ook een lijst met alle hoofdgenres, die in door Boedoe sprekers werden gelabeld, wordt in dit hoofdstuk besproken. Ik verwijs hierbij naar observaties die ik zelf in het Boedoe gebied deed toen ik daar tussen 1995 en 1998 woonde. Vooral de opmerkingen over de fragmenten met dialogen en monologen in 14 ingebedde genres zijn van belang. Hoewel de teksten in het tekstbestand maar één genrelabel per tekst meekregen bij de transcribatie van geluidsopnames, bleken de sprekers in discussies over de teksten wel steeds dezelfde genrenamen te gebruiken om te verwijzen naar bepaalde ingebedde genres.

Fisher Yates testen werden gebruikt om de distributie van taalvormen over genres te onderzoeken: eerst alleen in de hoofdgenres, en daarna, onafhankelijk in alle ingebedde genres apart. Zo werd het conventioneel gebruik van taalvormen in beeld gebracht om straks het creatief gebruik van losse genrekenmerken mee te gaan vergelijken.

---

² Vansina (1990) heeft er zelfs een heel hoofdstuk aan gewijd getiteld: the death of a tradition, terwijl Aunger het alleen heeft over de afnemende rol die bezweringen en magie spelen in de verstedelijking.

Hoofdstuk 5 – Conventioneel taalgebruik in de hoofdgenres

De relatie tussen taalvormen en genres van taalgebruik wordt in dit hoofdstuk in twee delen beschreven. Eerst worden alle correlaties als resultaten van het kwantitatief onderzoek gepresenteerd en besproken. Dan worden de observaties over clusters van taalvormen besproken.

Het eerste cluster lijkt vooral onderscheid uit te drukken tussen teksten mét, en teksten zonder een presentatie van gebeurtenissen in een temporeel-verbonden wijze. Dat cluster komt nl wel in alle verhalende genres voor en is stelselmatig afwezig in liederen en andere losse teksten.

Het tweede cluster verdeelt het hele tekstbestand in genres met expliciet geformuleerde informatie en genres met impliciete informatieoverdracht.

Het derde cluster weerspiegelt het onderscheid tussen genres met een direct appel op de toehoorder en genres zonder dergelijk appel. Het vierde cluster bestaat uit taalvormen die de toehoorders bij de tekst betrekken, het vijfde houdt verband met de omstandigheden waarin de genres worden geproduceerd en het zesde geeft uitdrukking aan bijna alle beleefde strategieën die Brown en Levinson in hun werk (1978) opsommen als pogingen om de sociale waardigheid van de toehoorder te beschermen of cultiveren.

De onderscheidende rol die deze zes clusters in het Boedoe taalgebruik spelen wordt in de eerste plaats bepaald door de functie die, in elk cluster, door de meeste vormen ervan wordt gedeeld. Er zijn twee stappen om de functie van een cluster te bepalen. Hoofdstuk 5 vertegenwoordigt eigenlijk slechts één stap om dit te doen d.m.v. een analyse van de vormen in elk cluster. In hoofdstuk 7 komen de verschillen en overeenkomsten tussen de onderscheiden genres aan de orde. Dat is de tweede stap in de functionele interpretatie van de clusters.

Hoofdstuk 6 - Conventioneel taalgebruik in de ingebedde genres

De relatie tussen de taalvormen en de ingebedde genres wordt in dit hoofdstuk aan de hand van vier tabellen besproken. Dialogen en ook monologen in verhalen zijn dramatisch gezien vooral van belang vanwege het genre taalgebruik dat de spreker hanteert. Dat wordt ondersteunt door de niet-talige encenering van veel fragmenten (muziek, stemgebruik, tempowisselingen).

In de eerste plaats wordt een groep kenmerken besproken die alleen in specifieke genres voorkomen. Omdat een aantal van hen ook als kenmerk van het hoofdgenre voorkomt, wordt door dit extra onderzoek duidelijk dat het taalgebruik in de fragmenten hier de kenmerken van het hoofdgenre bepaalt.

Ongeveer evenveel taalvormen worden gebruikt om onderscheid te maken tussen de verschillende soorten ingebedde genres. Er blijken duidelijke prototypes met dialogen en monologen te bestaan, die telkens als ingebedde genres worden gebruikt en als dusdanig herkend.

Een derde groep met vormen komt in alle ingebedde genres voor, en een vierde groep is eenvoudigweg te zeldzaam om mee te tellen (dat zijn bijv. de spraakintroducerende werkwoorden, die door hun aard vooral in de hoofdgenres, en niet in ingebedde genres voorkomen).

Genres met dialogen en monologen zijn heel anders van taalgebruik dan de narratieve hoofdgenres waarin ze zijn ingebed. Dat het taalgebruik beknopter is dan in onafhankelijke genres is niet vreemd. Door de iconische verwijzing naar de genres in het dagelijkse taalgebruik zijn deze genres van nature ingekort. Ze geven aan dat Boedoe sprekers gewend zijn te spelen met dialogen, zoals Barber (1989) dat vermoedt in andere Afrikaanse talen.

Hoofdstuk 7 – Zes parameters van Boedoe taalgebruik

In dit hoofdstuk worden, als vervolg op de beschrijving van zes clusters, zes parameters van taalgebruik beschreven. Het gaat hierbij om de tweede stap in de functionele interpretatie van de zes clusters van vormen die tegelijk met elkaar in één set van genres voorkomen. Elke dimensie taalvariatie wordt opgevat als één onderscheid waarbij een set genres met het clustergebruik in tegenstelling staat tot een set genres zonder het cluster. Een contrastieve analyse tussen de twee sets met genres verfijnt de interpretatie die al in hoofdstuk 5 werd gepresenteerd, op basis van een analyse van de taalvormen.

De tweede dimensie met de expliciete formulering van informatie blijkt gerelateerd te zijn aan genres die conventioneel worden gebruikt voor kennisoverdracht, zoals dat in traditionele mentor-pupil relaties bestaat. In tegenstelling daarmee lijkt de presentatie van impliciete formuleringen alleen te kunnen voorkomen in situaties waarin kennis wordt gedeeld door de taalgebruikers. Die kennis kan hele complexe culturele zaken betreffen, waar met een half woord naar wordt verwezen in dergelijke genres.

Wat betreft de vijfde dimensie blijkt dat taal met overvloedige woorden vaak wordt gebruikt in genres met jonge of onwetende toehoorders. Het ermee corresponderende contrast tussen in promptu geproduceerde teksten en zorgvuldig voorbereide teksten blijkt dus niet simpelweg te zijn terug te voeren op de productieomstandigheden.

In tegenstelling tot andere talen waarin met de meerdimensionele aanpak van Biber (1995) naar taalvariatie is gekeken, blijkt in het Boedoe taalgebruik vooral de gemeenschap een belangrijke rol te spelen. Dat blijkt uit de conventionele clusters die in het taalgebruik rond vieringen voorkomen om de gemeenschap erbij te betrekken en uit het cluster met performatieve taal. Dat zesde cluster wordt doorgaans gebruikt om veranderingen teweeg te brengen voor de leden van de gemeenschap, bijvoorbeeld bij huwelijksluitingen of bij de besnijdenis. De taaluitingen wekken de indruk dat er grote zorg wordt besteed aan het bewaren van de sociale waardigheid van alle leden.

Het tweede deel van hoofdstuk 7 somt de kenmerken van prototypische tekstsoorten op. Wat betreft sociale veranderingen is het opvallend dat schooltaal en medische informatie in het Boedoe net zo worden uitgedrukt als alle andere vormen van kennisoverdracht. De klassikale lessen in Franstalige instituten hebben in het Boedoe geen geïnstitutionaliseerd karakter gekregen, waarschijnlijk omdat de natuurlijke kennisoverdracht plaatsvindt in inter-persoonlijk contact tussen mentor en pupil. In tegenstelling hiermee, zijn kerkgerelateerde genres wel geïnstitutionaliseerd. Ze worden nl. door dezelfde taalkenmerken onderscheiden als performatief taalgebruik, bijv. in besnijdenislieden, dierenverhalen en andere instituties van de Boedoe waarin een zorg voor de sociale waardigheid van gemeenschapsleden wordt bewaard. Kerkgerelateerde genres zijn waarschijnlijk vooral relevant geworden door hun vermogen om sociale cohesie teweeg te brengen, in een periode waarin de dorpsgemeenschappen werden versnipperd. De nieuwe sociale context verklaart de relevantie van veranderd taalgebruik.

Hoofdstuk 8 – Het creatief gebruik van genrekenmerken

In dit hoofdstuk wordt het creatief taalgebruik in een paar teksten van een nieuwer genre geanalyseerd in relatie tot het conventioneel taalgebruik. De twee teksten met medische informatie vertonen gelijkenissen met elkaar. Dat wekt de indruk dat er een bepaalde strategie is gebruikt in reactie op bepaalde veranderingen van kennisoverdracht. Fairclough (1989) heeft het over het naturaliseren van taalgebruik door een mix van taalgebruikskennmerken. Volgens hem is een dergelijke naturalisatie een reactie die typisch optreedt in tijden van verandering en verwarring.

Omdat er m.n. in de gezondheidszorg één en ander is veranderd in het Wamba district, wordt dit uitgebreid toegelicht. Verder brengt een vergelijking van kennisoverdracht- genres aan het licht dat er tussen oude en nieuwe genres zoiets bestaat als een 'intertekstueel gat' in de terminologie van Bauman and Briggs 1992; en Bauman (2001). Met drie vergelijkingspunten uit de stroming van de New Rhetorics (Miller 1994, Mayes 2003) bespreek ik de verschillen tussen medische informatie en eerdere genres met kennisoverdracht in het Boedoe. Halmari and Virtanen (2005) bespreken overbruggingsstrategieën om intertekstuele gaten te kunnen hanteren met wat zij 'intergenres' noemen. Een dergelijk intergenre lijkt inderdaad te zijn gebruikt in de besproken teksten, gezien het aantal innovatieve tekstkenmerken die, in beide, zijn gebruikt.

Zowel in de toespraak van de man als in het geschreven verhaal van de vrouwelijke auteur vallen vooral de subtiele verwijzingen op naar persoonlijke ervaring. Het lijkt erop, dat, naast uitgebreide theoretische uiteenzettingen, een eigen kennis van de feiten wenselijk is. Het gebruik van bijvoeglijke naamwoorden was bijvoorbeeld voorbehouden aan oudere en ervaren leden van de gemeenschap, die ze in het genre van de spreuken kort en bondig gebruikten om hun oordeel over een sociaal probleem te vullen tijdens een palaver. Bijvoeglijke naamwoorden gebruiken in lange uiteenzettingen is op zijn minst twijfelachtig, zoals ook blijkt uit het voorbeeld van het theaterstukfragment, waarin een dronken student door oneigenlijk gebruik van zulke taalvormen de spot drijft met de gezwollen schooltaal van onervaren leerkrachten.

Ook zijn de twee niet-performatieve teksten een illustratie van het impliciete verankeren (zoals in Östman 2005) van performatief taalgebruik. De ingebede verwijten en morele adviezen proberen, in tegenstelling tot de uiteenzettingen in de tekst, wel degelijk veranderingen tot stand te brengen onder de toehoorders en lezers. Dat lijkt veel op een poging om langdradige en vrijblijvende medische uiteenzettingen te naturaliseren met gezaghebbende taal uit Boedoe instituties, zoals de uitspraken van een natuurlijk genezer, die voorheen de sociale rol vervulde van hulpverlener bij medische problemen. Het lijkt alsof de taalgebruikers op twee niveaus willen communiceren. Ten eerste verstrekken ze informatie over levensbedreigende gezondheidsrisico's. Ten tweede stellen ze bepaalde waarden aan de kaak. Ze doen dat laatste met strategieën die in aloude vertellingen steeds worden gebruikt om bedrog te ontmaskeren.

Dit creatief gebruik van conventioneel taalgebruik toont aan dat de factoren die vanouds de vormen van het taalgebruik bepalen nog steeds springlevend zijn. In tegenstelling daarmee, zijn de invloeden van buitenaf slechts een laagje vernis, dat alleen wordt geïntegreerd in de eigen taaluitingen wanneer dat zo te pas komt (de bijvoeglijke naamwoorden).

Hoofdstuk 9 – Conclusie en samenvatting

Ik kom tot de conclusie dat een meerdimensionele aanpak van taalvariatie het mogelijk maakt cultuurspecifieke factoren vast te stellen die van invloed zijn op welke taalverandering dan ook, inclusief op genres die in alfabetisering worden ontwikkeld.

Het creatief gebruik van een enkel genrekenmerk kan naar een cluster in zijn totaliteit verwijzen, of althans, dat zou het vernieuwend taalgebruik in de twee besproken teksten in hoofdstuk 8 verklaren als oplossing in reactie op spanningen die er door de invloed van buitenaf ontstaan. Het activeren van een mentaal kader door gebruik van een enkel kenmerk is mogelijk geworden in het Boedoe, omdat zich in deze taalgemeenschap lange tijd vaste metalinguïstische boodschappen bestonden die door het strak vasthouden aan bestaande conventies ontwikkeld waren.

Teksten met natuurlijk taalgebruik kunnen dus ook onconventioneel taalgebruik bevatten. Zo lang de contrasten worden gewaarborgd die in de belangrijkste communicatieve dimensies van de taal worden onderscheiden door taalgebruik, is onconventioneel of creatief taalgebruik natuurlijk. Taalcontact met model genres uit hiërarchisch georganiseerde culturen lijken een nadruk op de egalitaire organisatie van de Boedoe gemeenschap teweeg te brengen. Creatief taalgebruik kan de spanning oplossen die ontstaat door het gebruik van 'vreemde' taal, dat, zoals de bijvoeglijke naamwoorden, ambivalent is in het Boedoe omdat het lijkt alsof de spreker zich erop laat voorstaan persoonlijke ervaring te hebben. Creatief taalgebruik is dus hard nodig voor de voortzetting van het Boedoe taalgebruik.

De belangrijkste conclusie is, dat creativiteit taalgebruikers in staat stelt om informatie in beknopte vorm weer te geven, inclusief alle iconische en metaforische verwijzingen die een bepaalde vorm vertegenwoordigt. Het is wel belangrijk om te analyseren met welke andere taalkenmerken een vorm dan stelselmatig clustert. Want door de cultuurspecifieke eigenschappen die een vorm als deel van een cluster in zich draagt, kan het een heel cognitief kader activeren.

Biber's dimensies van taalvariatie laten zich, althans in het Boedoe, goed beschrijven als cognitieve referentiekaders. Het creatief gebruik van taalvormen die zulke dimensies onderscheiden is niet alleen een sterke indicatie voor de realiteit van prototype genres, maar ook van de cultureel-cognitieve prototypen die communicatieve dimensies vertegenwoordigen. Een natuurlijk taalgebruik laat zich dan definiëren als taalgebruik dat de voortzetting van bestaande prototypes zo herkenbaar mogelijk maakt ondanks het gebruik van, in relatie tot deze prototypes ambivalente taalvormen in moderne communicatie. Toekomstig onderzoek zal uit moeten wijzen hoe bruikbaar deze definitie is.